

(*Sermons* II, 34.22); «fent bé lo senyal de la creu com està figurada, no axí .O., *cèrcols*» (ibid. I, 235.31); altres exs. en *DBal.*, *DAG.*, *AlcM.* Com a 'peça de bóta o de roda', que és el seu sentit actual, ja en doc. de 1410 (*AlcM.*), de 1430 (*DAG.*), etc. i 1575, *OPou* (*TbPu.*, 19), i és general al territori, excepte la zona de *cercle* o *xescle* indicada amunt. Com a 'peça de fusta o metall corbada amb què juguen els nois' en *DFa.*

DERIV.: *Cerclar* 'encerclar, posar cercles a les botes' (text de fi del S. XVIII, *DAG.*); *cerclada* (fer —) en *DAG.*; *cerclat*, *-ada* (Eiximenis, *DAG.*); *cerclaïre* (Bosch de la Trinx., *DAG.*), variant *cesclaïre* (Lab.) i *xeclaïre* (veg. n. 1). *Encerclar* (S. xv, *DAG.*); *encerclament*; *encerclador*. *Desencerclar*.

De *cèrcol*: *Cercolar* (1541); *cercolada*; *cercolador* i *cercolament* (Lacav.); *cercolaïre*; *cercoler* (Lab.). *Encercolar* (S. xv); *desencercolar*.

Cultismes: *Circ*, pres de *circus*. *Circa*, variant *cerca* 'prop' (exs. en texts del S. xv i posteriors; en alguns casos són castellanismes). *Circell*. *Circinat*, *-ada*. *Circol*, dupl. modern de *cèrcol*. *Circuir* (exs. de fi del S. xv); *circuició* (Metge); *circuit* (Metge, etc.), del ll. *circūitus*, *-ūs*. *Circulació* (Andreu Febrer, *AlcM.*; Lacav.); *circular*, adj. (Llull); *circularment* (Llull); *circularitat* (Llull); v. intr. (Lacav.); *circulant*; *circulatori*. J. G.

¹ *AlcM* registra *şęşklę* a Ripollès, Gironès, Garr., Guill., Selva, Pl. de Vic; JCoromines, 1935, registra a Capdetenes de Vic *şęşklę*, i *ş-*; a Montesquiu d'Albera amb *s-*, i a Montferrer de Vallespir *şęşklę* (1959); en aquest darrer poble registra, a més, el NL *klot del şęşklęs*, i *Cal Xeclaïre* com a nom de casa (amb el sentit de 'el qui fa cercles (cèrcols)'). Marian Vayreda, d'Olot, usa *xescles* en *Carlinada* (ed. Selecta), p. 32 i a *Sanch Nova* (p. 441).

Cèrcol, V. *cercle* *Cercolar*, V. *cercle* i *eixarcolar* *Cerda*, V. *cerro* *Cerdana*, V. *sardana*

CEREAL, pres del ll. *cerealis* 'pertanyent a la dea Ceres', 'relatiu al blat i al pa'. □ 1.ª doc.: 1839, Lab.

DERIV.: +*Cerealista*. Del nom del petit planeta *Ceres*, vist primerament a princ. S. XIX, ve el del metall *ceri*, que es va descobrir pel mateix temps. *Cerita*.

Cerebel, *cerebració*, *cerebral*, V. *cervell* *Cerei* *forme*, V. *cera* *Cereió*, V. *ceribió* *Ceremònia*, V. *cerimònia* *Cerer*, *cereria*, V. *cera* *Ceret*, capital del Vallespir no deu ser d'origen pre-romà, ni sembla tenir res a veure amb el nom dels cerdans, ni de Cerdanya (que és un centenar de kms. més a ponent), car la constància de la forma *Ceseret*, *Cereset* (*-etum*) en els docs. antics s'ha de considerar incompatible amb aquesta idea; es tracta evidentment de CERASĪETUM 'plantada de cirerers', amb la caiguda de la -s-intervocàlica, que és quasi-normal abans de l'accent en els mots on hi ha una -R- (*reïna*, *roella*, gascó *serida* 'cirera', etc.) *Cerf*, V. *cervo*

CERFULL, 'umbelífera semblant al julivert', del ll. CAEREFŪLIUM, que era adaptació del gr. tardà *χαίρεφυλλον* id., compost de *χαίρω* 'em plau, em complac', i *φύλλον* 'fulla'. □ 1.ª doc.: *cerepoll*, 1695, Lacav. («*cherephyllum*, *caerefolium*») i *DTo.*, 1577; *cerfull*, 1839, Lab.

Com a nom de l'*Anthriscus Caerefolium* o *Antbr. silvestris* registraren també *serfull* Foix (1859) i *serfull bord* Bassaganya (1842), veg. Colmeiro, *Enum.* II, 616-7, i *serfull* ACCosta (1877, *Flora de Cat.*, p. 104, § 908); *cerfun* i *sarfull* en el *DFiguera*, *cerfú* en l'Amengual. Crec que és el mateix, *serdaboll* (-bó!) o *sardaboll*, nom d'una planta silvestre que vaig veure a molts pobles de les Garrigues (cap a Maials-Junco-sa) i Priorat, semblant a aquesta en tot cas (no sé si la mateixa, potser l'*anthriscus silvestris* o *cerfull* bord veg. el gravat d'*AlcM.*); sembla tractar-se d'una evolució mig-sàvia més aviat que mossàrab (si bé no descartem part d'això últim); potser és també el mateix mot el benasq. *ixordabol* 'ruibarbre' (per bé que aquesta planta és d'una família diferent, poligonàcies): «sí te pones malo te curarán dan *ixordabol*».

És versemblant que part d'aquestes variants obeeixi a la contaminació d'un altre o altres noms o mots: quelcom, potser, de relacionat amb el salm. *cerrebojar* «espigar, racimar, rebuscar» (del qual va suggerir GdDiego una etimologia gens convincent, que comento en el *DCEC* IV, 1062b30-51). La variant *cerepoll* s'explica per confusió amb *SERPOLL* (SERPYLLUM): a Arles i Illa de Tet diuen *sęrpul* pel *cerfull* (Alcoi); i en *cerdaboll*, aquesta mateixa confusió agreujada per contaminació de *boll*. CAEREFŪLIUM ha restat també en el fr. *cerfeuill* i el port. *cerofolho*. En castellà el mot es va alterar greument, per la més clara d'aqueixes contaminacions, tornant-se *perifollo* [1730], mot que allí ha pres gran volada semàntica en el sentit d'"adornament frívol, femení", per encreuament amb el quasi-sinònim *perejil* PETROSĒLIUM, que s'usava, com el *perifollo* de les dones, per adornar i amansir certs menjars, a la lleugera, veg. *DCEC* III, 745a27-48. Ara bé un encreuament ben paral·lel al castellà sembla haver conduït al mall. *porrosfuies* 'bagatelles, cosetes sense valor', «frioleras», que ja va usar Tomàs Aguiló el 1815, i men. *foresfuies* o *flor*-id. En aquests, però, es nota, de més a més, l'efecte d'altres contaminacions alteradores (*porro* i *flor*).

Ceri, V. *cereal* i *cera*

+CERIBIONS i +CERBEIONS, o CEREIONS o +SERIGONS, herba que fa uns tubercles mengívols distints però anàlegs de les tòfones, mot dels nostres Pirineus i de Mallorca, que s'estén a l'Alt Aragó i a la Vall d'Aran i que parteix d'una comuna base *TSIRIBIONE, d'origen incert, però segurament pre-romà pirinenc. □ 1.ª doc.: especialment en collectius com *Cervillonàs* apareix en guies i relats alpinístics referents al Mont Perdut, etc., ja en el S. XIX.

⁶⁰ El 1926 recollia jo a l'alta Vall d'Aran *surígims*